

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **SOMLYAY JÓZSEF.**

<p>Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”</p>	<p>Kiadó: LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai) Andrássy-ut 21. szám.</p>
<p>Megjelenik e lap minden szombat. Előfizetési ára: Egész evre 4 frt Fél evre 2 frt Negyed evre 1 frt</p> <p>Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számíttatnak. — Keziratok nem küldetnek vissza. —</p>	<p>A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Budapest, I., Alkotás-utca 19. sz., előfizetési penzek, reklamatiók és hirdetések a kiadóhoz: LAMPEL ROBERT (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedése, Andrássy-u. 21. szám alá küldendők.</p>

TARTALOM: Az összetartó munkásság érdekében. — A protekció uralma. ARISTIDES. — Az írásról s annak tanításáról. (Értekezés.) KONCSEK LAJOS. — A hazai tanítók orsz. bizottságának működése. KONCSEK LAJOS. — Egyesületi élet. A „Budapesti (bubai) Tanítóegylet” REFERENS. — Könyvismertetés. „Jó egészség naptára” — Levelezés. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

Az összetartó munkásság érdekében.

— Az orsz. tanítói bizottság november havi közgyűlése előtt. —

A hazai tanítóság életében bizonyára fontos szerepet játszik minden oly mozzanat, mely összességünk érdekeit s ezzel kapcsolatban a hazai tanítás és nevelés méltóbb sorsra érdemes ügyét kívánja szolgálni, s a közrűlmények adta tisztos eszközökkel előmozdítani. Alig hiszszük, hogy volna hazánk közügyei között egy is fontosabb, s a társadalmi életre nagyobb és intenzívebb befolyású tényező, mint a nemzet közművelődésének lelkes fejlesztése, a nép szellemi javainak köteleességszerű gazdagítása. Ennek a célznak vagyunk mi szerény, de kitartó munkásai, ennek a köteleességnek vagyunk mi egy napról a másikra, életünk fogytaig hűséges teljesítői.

A magyar tanítóságnak nem egyszer nyílt már alkalma elég fényesen bebizonyítania, hogy minden törekvése helyes és ment az önző érdekektől; hogy szeme előtt, ha mindjárt a saját méltányos óhajításainak elérése volt is napirenden, mindig inkább és legelső sorban a haza javának és jólétének biztosítása, az iskola ügy lehető felvirágoztatása lebegett. Alig túlozunk, ha e tekintetben bizonyításképen csak a legutóbb tartott IV. egyetemes tanító-gyűlés komoly és méltóság-teljes rendben lefolyt eseményeire hivatkozunk.

De valamint az idő kereke sem pihen soha, úgy nem vesztegelhetnek tétlenül azok sem, kik az idővel, a korral haladni, lépést tartani akarnak. A népnevelésügy nagy épülete befejezve tán sohasem lesz, de minden kor-nak, minden emberöltőnek el kell rajta végeznie kiszabott munkáját, mert csak úgy számíthat a késői utódok méltó elismerésére.

A tanítói név és tekintély emelése érdekében sok fontos kérdés vár még kellő megoldásra. Ki szorgalmazza, ki bontogassa ezeket, ha nem mi magunk? A gesztenyét a parázból aligha fogja helyettünk más kikaparni:

— Ime, ott van régóta húzódó s alapos orvoslást igénylő nyugdíj-ügyünk; mennyi sérelem és megrövidítés rejlik az erre vonatkozó régi törvény néma betűi között ránk, tanítókra nézve! Nemes gondolkodású miniszterünk igyekezett bár panaszainknak lehetőleg élet venni, de nem annyira, amint azt méltán elvártuk volna. Az újból való s erősebben megokolt kérelmezés tehát az ország néptanítóinak közös akaratából, multhatatlanul szükségessé válik.

Ott van a másik ügy: a tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása. Volna-e valaki, ki ezen óhajtás alaposságát, e nagy hiányt pótló szabályzat szükségességét kétségbe vonná? Rend uralkodik mindenütt a világban; törvény szabja meg a munkás és munka adó között kölesönös jogokat és kötelességeket, bárhova tekintünk; csak épen bennünket nem oltalmaz semmi fölebbvalóinkkal szemben, csak épen mi vagyunk kitéve sok esetben az önkényes, korlátlan elbánásnak. Ezt is magunknak kell megszüntetnünk, s a szükségeselemeknek mutatkozó lépéseket megtennünk, ha állásunkat, tekintélyünket emelni, öregbiteni akarjuk!

És ott van egy harmadik is, aligha érdektelenebb az előbbi kettőnél: a tanítókat vizsgáló orsz. bizottságok szervezésének kérdése. Bizony-bizony, itt az ideje, hogy arra is kiterjedt végre a tanítószág közfigyelme! Tudnunk illik végre, hogy honnan kerülünk ki az élet szinpadjára művelni a népet, oktatni a tudatlanokat; gondoskodnunk kell arról: kik és milyen képesű elemek vegyék majdán kezükbe az ifjabb nemzedékek nevelését. A kontárok és avatatlanok áldatlan munkájának gátat kell végre vetnünk!

Ezen fontos dolgoknak megbeszélése képezi a hazai tanítók országos bizottsága holnapi közgyűlésének főtárgyát. Komoly irányú kérdések ezek egytől-egyig, s ép azért megvitatásuk is föltétlen komolyságot, higgadt megfontolást igényel. Az ország tanítószága sokszor adta már jelét e jelen alkalommal is szükségelt jó tulajdonainak; érvényesítse ezeket ez esetben is, hogy hozandó határozatai méltóképen sorakozhassanak a közel multban történt komoly megállapodásai mellé.

Üdvözljük a bizottság munkás tagjait, s kívánjuk, hogy kitartás kísérje őket működésök közben, és siker koronázza fáradozásaikat a jövőben!

A protekció uralma.

— Hozzászólás a fővárosi tanítóválasztásokhoz. —

A nyilvánosság előtt kiejtett szó, ha az valamely közösen érzett szükséglet, hiányt, helytelenséget, vagy épen bajt érint, olyan, mint a havasok ormán megmozdult csipetnyi hó, mely útjában egyre növekszik, míg nem az egész vidéket betöltő robajjal rohanó lavinává válik.

Az emberi társadalomban sokszor nemesak évekig, de évtizedekig is erjed, forr valamely dolog felett az elégedetlenség, elkeseredés, kísérvé az egyre fokozódó vágygial az ezek tárgyát képező állapotból való kibontakozás után. Az elégedetlenség, elkeseredés csak a fojtott zugolódásban, a kibontakozási vágy csak a csendes töprengésekben, a halk, magán panaszokban nyilvánul. Az agyak gondolatokkal, a szívek vágyakkal terhesek. Csak az ajkak vannak zárva, mert nincs, aki az első szó kimondására vállalkoznék. Ha aztán a csendes vajudás ez állapotában, ha csak véletlenül is, elhangzik egy szó, mely erre, a minden ember lelkét nyomó állapotra,

vonatkozik. egyszerre lehull az ajkak lakatja, hogy a lelkeket égető vágyak, óhajok kielégítést kérjenek minden oldalról s mindig hangosabban.

Lehetetlen észre nem venni ennek az esetnek a kezdődését abban a polémiában is, mely e lapban a f. v. tanítválasztásokra nézve megindult. Egy tréfás tárczairó — bizonyára minden más czél nélkül, csak hogy egyet fecsegen — kiejti a mindnyájunk lelkét nyomó állapotra vonatkozó szót: »tanítválasztás.« S e szóra, mintegy varázs-ütésre egyszerre innen is, onnan is, hangok emelkednek, oly kérdésben, amelyről eddig csak halkán, bizalmas körökben folyt eszmecsere. Meg lehet róla győződve mindenki, hogy kulturális ügyünknek nem válik kárára soha, ha közállapotainkra vonatkozó véleményét mindenki a publicitás terére viszi. Ezért örömmel fogadhatjuk az ez ügyben tett felszólalásokat s óhajtván óhajthatjuk, hogy ezeket több is kövesse minden oldalról, mert ha a vita tüzet kerüljük, soha sem olvashatjuk ki az értéktelen érzetek között rejlő szinaranyat.

Meg akarom hát én is toldani egygyel az eddigi felszólalásokat azzal a czéllal, hogy hozzájáruljak a kérdés tisztázásához. Akinek az enyémmel jobb szemüvege van, ne dugja zsebre, hanem tegye fel, vizsgálódjék s vizsgálódása eredményét közölje a közönséggel. Csak így lehetünk hasznára a közügynek.

Az eddigi vitából két tapasztalatot lehetett meríteni: azt, hogy a »tanítválasztás« kérdése csakugyan érzékeny, fájós oldala a fővárosi közoktatásügynek, és azt, hogy e kérdésben meglehetősen összezavart felfogások uralkodnak. A f. é. 42 számban felszólaló »tanügybarát« igen helyes oldalról világította ugyan meg ezt a dolgot; de két körülmény mégis provokálja az ismételt hozzászólást. Az egyik az, hogy a mostani választási »rendszer« hibáit és káros következményeit nem merítette ki teljesen, minden oldalulag; a másik pedig az, hogy a tanítószolgálat magatartásának okára nézve oly nagy tévedésben van, amelyet az ügy érdekében szükséges helyreigazítani.

Az ily természetű dolgok nyilvános megbeszélése csak akkor válik javára az ügynek, ha a szigorú tárgyilagosság megtartása mellett a kifogásolt állapotot minden oldalról oly teljes világításba helyezzük, hogy még a maliciozus kötekedés számára se maradjon fel más, mint belátása ez állapot tarthatatlanságának. Ámde, ha erre törekszünk, nem szabad a bajok általánosságban hangoztatásánál maradunk. Nem szabad pl. ez esetben azzal melegelednünk, hogy a bajok forrását, az emlegetett »protekeziós rendszert« kárhoztassuk, hanem belemenvén a dolog részleteibe is, ki kell mutatnunk konkrét formában: melyek a tanítválasztásoknál azok a bevett eljárási módok, amelyek az ügynek kárára, az egészséges tanítói szellem kifejlődésének akadályára vannak szokásban? Csak ha mindezekre ujjal rámutatunk, akkor jöhetünk teljesen tisztába úgy a kivetni való dolgokkal, mint az ezek helyébe állítandó újításokkal.

Lássuk tehát, mily tényekben, eljárásokban nyilvánul a protekezió uralma az igazgatói és osztály-tanítói állások betöltésénél. Azért kell mindegyikre külön figyelmet fordítani, mert e kettő oly viszonyban áll egymással, mint — a hal a fejével.

Az igazgatói állásokra a protekezióknak kétféle ajtón nyúlik be a keze. Vagy maga az aspiráns rendelkezik egy-két »nagy befolyású« »kegyes pártfogó«-val; vagy valamely érdekkörök szemelnek ki maguknak egy-egy — a saját szájuk ize szerint való — direktorjelöltet. Az első esetben a

— Ime, ott van régóta húzódó s alapos orvoslást igénylő nyugdíj-ügyünk; mennyi sérelem és megrövidítés rejlik az erre vonatkozó régi törvény néma betűi között ránk, tanítókra nézve! Nemes gondolkodású miniszterünk igyekezett bár panaszainknak lehetőleg élet venni, de nem annyira, amint azt méltán elvártuk volna. Az újból való s erősebben megokolt kérelmezés tehát az ország néptanítóinak közös akarataból, multhatatlanul szükségessé válik.

Ott van a másik ügy: a tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása. Volna-e valaki, ki ezen óhajtás alaposságát, e nagy hiányt pótló szabályzat szükségességét kétségbe vonná? Rend uralkodik mindenütt a világban; törvény szabja meg a munkás és munka adó között kölcsönös jogokat és kötelezéseket, bárhova tekintünk; csak épen bennünket nem oltalmaz semmi fölebbvalóinkkal szemben, csak épen mi vagyunk kitéve sok esetben az önkényes, korlátlan elbánásnak. Ezt is magunknak kell megszüntetnünk, s a szükségeseknek mutatkozó lépéseket megtennünk, ha állásunkat, tekintélyünket emelni, öregbiteni akarjuk!

És ott van egy harmadik is, aligha érdektelenebb az előbbi kettőnél: a tanítókat vizsgáló orsz. bizottságok szervezésének kérdése. Bizony-bizony, itt az ideje, hogy arra is kiterjedt végre a tanítószolgálat közügye! Tudnunk illik végre, hogy honnan kerülünk ki az élet szinpadjára művelni a népet, oktatni a tudatlanokat; gondoskodnunk kell arról: kik és milyen képességű elemek vegyék majdán kezükbe az ifjabb nemzedékek nevelését. A kontárok és avatatlanok áldatlan munkájának gátat kell végre vetnünk!

Ezen fontos dolgoknak megbeszélése képezi a hazai tanítók országos bizottsága holnapi közgyűlésének főtárgyát. Komoly irányú kérdések ezek egytől-egyig, s ep azért megvitatásuk is föltétlen komolyságot, higgadt megfontolást igényel. Az ország tanítószolgálatára sokszor adta már jelét e jelen alkalommal is szükségelt jó tulajdonainak: érvényesítse ezeket ez esetben is, hogy hozandó határozatai méltóképen sorakozhassanak a közel multban történt komoly megállapodásai mellé.

Üdvözljük a bizottság munkás tagjait, s kívánjunk, hogy kitarthatóan kísérje őket működésök közben, és siker koronázza fáradozásukat a jövőben!

A protekció uralma.

— Hozzászólás a fővárosi tanítóválasztásokhoz. —

A nyilvánosság előtt kiejtett szó, ha az valamely közösen érzett szükséglet, hiányt, helytelenséget, vagy épen bajt érint, olyan, mint a havasok ormán megmozdult csipetnyi hó, mely útjában egyre növekszik, mig nem az egész vidéket betöltő robajjal rohanó lavinává válik.

Az emberi társadalomban sokszor nemesak évekig, de évtizedekig is erjed, forr valamely dolog felett az elégedetlenség, elkeseredés, kisérve az egyre fokozódó vágygátlással az ezek tárgyát képező állapotból való kibontakozás után. Az elégedetlenség, elkeseredés csak a fojtott zugolódásban, a kibontakozási vágy csak a csendes töprengésekben, a halk, magánpanaszokban nyilvánul. Az agyak gondolatokkal, a szívek vágyakkal terhesek. Csak az ajkak vannak zárva, mert nincs, aki az első szó kimondására vállalkoznék. Ha aztán a csendes vajadás ez állapotában, ha csak véletlenül is, elhangzik egy szó, mely erre, a minden ember lelkét nyomó állapotra,

vonatkozik. egyszerre lehull az ajkak lakatja, hogy a lelkeket égető vágyak, óhajok kielégítést kérjenek minden oldalról s mindig hangosabban.

Lehetetlen észre nem venni ennek az esetnek a kezdődését abban a polémiában is, mely e lapban a főv. tanítóválasztásokra nézve megindult. Egy tréfás tárczairó — bizonyára minden más czél nélkül, csak hogy egyet fecsegtessen — kiejti a mindnyájunk lelkét nyomó állapotra vonatkozó szót: »tanítóválasztás.« S e szóra, mintegy varázs-ütésre egyszerre innen is, onnan is, hangok emelkednek, oly kérdésben, amelyről eddig csak halkán, bizalmas körökben folyt eszmecsere. Meg lehet róla győződve mindenki, hogy kulturális ügyünknek nem válik kárára soha, ha közállapotainkra vonatkozó véleményét mindenki a publicitás terére viszi. Ezért örömmel fogadhatjuk az ez ügyben tett felszólalásokat s óhajtvá óhajthatjuk, hogy ezeket több is kövesse minden oldalról, mert ha a vita tüzet kerüljük, soha sem olvaszthatjuk ki az értéktelen érzetek között rejlő szinaranyat.

Meg akarom hát én is toldani egygyel az eddigi felszólalásokat azzal a czéllal, hogy hozzájáruljak a kérdés tisztázásához. Akinek az enyémnél jobb szemüvege van, ne dugja zsebre, hanem tegye fel, vizsgálódjék s vizsgálódása eredményét közölje a közönséggel. Csak így lehetünk hasznára a közügynek.

Az eddigi vitából két tapasztalatot lehetett meríteni: azt, hogy a »tanítóválasztás« kérdése csakugyan érzékeny, fájós oldala a főváros közoktatásügyének, és azt, hogy e kérdésben meglehetősen összezavart felfogások uralkodnak. A f. é. 42 számban felszólaló »tanügybarát« igen helyes oldalról világította ugyan meg ezt a dolgot; de két körülmény mégis provokálja az ismételt hozzászólást. Az egyik az, hogy a mostani választási »rendszer« hibáit és káros következményeit nem merítette ki teljesen, minden oldalulag; a másik pedig az, hogy a tanítóválasztás magatartásának okára nézve oly nagy tévedésben van, amelyet az ügy érdekében szükséges helyre-igazítani.

Az ily természetű dolgok nyilvános megbeszélése csak akkor válik javára az ügynek, ha a szigorú tárgyilagosság megtartása mellett a kifogásolt állapotot minden oldalról oly teljes világításba helyezzük, hogy még a maliciozus kötekedés számára se maradjon fel más, mint belátása ez állapot tarthatatlanságának. Ámde, ha erre törekszünk, nem szabad a bajok általánosságban hangoztatásánál maradunk. Nem szabad pl. ez esetben azzal megelekednünk, hogy a bajok forrását, az emlegetett »protekcziós rendszert« kárhoyztassuk, hanem belemenvén a dolog részleteibe is, ki kell mutatnunk konkrét formában: melyek a tanítóválasztásoknál azok a bevett eljárási módok, amelyek az ügynek kárára, az egészséges tanítói szellem kifejlődésének akadályára vannak szokásban? Csak ha mindezekre ujjal rámutatunk, akkor jöhetünk teljesen tisztába úgy a kivetni való dolgokkal, mint az ezek helyébe állítandó újításokkal.

Lássuk tehát, mily tényekben, eljárásokban nyilvánul a protekczió uralma az igazgatói és osztály-tanítói állások betöltésénél. Azért kell mindegyikre külön figyelmet fordítani, mert e kettő oly viszonyban áll egymással, mint — a hal a fejével.

Az igazgatói állásokra a protekczióknak kétféle ajtón nyúlik be a keze. Vagy maga az aspiráns rendelkezik egy-két »nagy befolyású« »kegyes pártfogó«-val; vagy valamely érdekkörök szemelnek ki maguknak egy-egy — a saját szájuk ize szerint való — direktorjelöltet. Az első esetben a

aspirans érdeke, a másokban az érdekkör szeszélye a rugó. Az eljárás pedig mindkét esetben egy; az, hogy az illetők a befolyásolhatas minden nemét a legalázatosabban esedező kunyorálástól a fenyegetésig, a nem létező érdemek hirdetésétől a legnagyobb érdemek sárral dobálásaig, megragadják jelöltjük keresztül erőszakolása érdekében. Nem ritkán egész kerületek mozgósítva lesznek. Lótás, futás, kunyorálás, zaklatás, kapacztálás, ígéretes, alkudás, megalkuvás, pletyka, árulkodás, meg az ördög minden praktikája szabadon gazdálkodik e lázas izgatottságú idő alatt. A kortes mesterkedések ily erőfeszítései között az egyéni és tanítói jeles tulajdonokból kifolyó arravalóság még csak említés tárgya se lehet. Akik erre tekintve, a férfiúi önérzet, emberi méltóság nyugodtságával remélni merik az érdemek figyelembe-vételét, azokat kikaczagják, vagy szánalommal megmosolyogják, mint élehetetlen embereket, akik nem is méltók masra, mint ami osztályrészük lesz: az örökös mellőztetésre. Miért nem tudják verni a vasat úgy, mint más?

A protekciónak ilyen erőfeszítései után elért cél megtermi aztán bőségesen a maga méltó gyümölcseit. Az ily réven direktorra vált ember-től mentse meg Jehova a magyar népoktatás ügyét. Ezek lesznek terjesztőivé annak a „rendszer»-nek, amely nyüge, átka a főv. közoktatásügyének úgy, mint tanítóságának. És ez már természetes. Az így felkapaszkodottak — az önmaguk sorsán — megtanulják, mi szükséges a boldoguláshoz. Semmi azokból, melyeket »tanügy»-ünk »barát»-ja tanítói jeles tulajdonságokul felsorolt; de minél több a külsőségekből s a minden »befolyásos»-sal minden áron való jó lábón maradásból. S mert ez nekik meggyőződésükké válik egyrészt, másrészt mert a saját »kis kaliberűségük» mellett nagyobb méretű egyéniséget nem szívesen látnak: úgy a maguk »kegyeit» azokra a tanítókra »pazarolják», mint »összeköttetéseiket» is azoknak az érdekében mozgósítják, akiket a saját mértékükhöz becsülve találnak a legalkalmasabbaknak. Az magától értetődik, hogy az egyéni kiválóbb érték nélkül való, egyedül a protekció fundamentumán álló igazgató a legfőbb előnyt a tanítók közül is azoknak juttatja, akiknek a háta mögött a legerősebb kezeket látja, vagy sejti: mert hiszen nem tudhatja az ember, hogy a más erejének, hatalmának mikor lehet hasznát venni.

Ha az igazgatói állásokat valaha protekció létráján ilyképen felkapaszkodott egyének töltik be, s ezeknek sikerült a saját életelveikkel szaturálni a hatáskörükbe eső egyéneket is: akkor fog csak szomorú időszak virradni a főváros közoktatásügyére. Hogy az ily szellemtől áthatott igazgató-kar direkt és indirekt befolyása mellett mivé fajulhatnának az osztálytanító-választások: az még feltevésnek is kétségbeesítő. Ily rettenetes állapotnak az általa n o s s á g á t ó l eddig megóvott bennünket a — gondviselés. Sajnos azonban, hogy állapotaink részleteibe itt-ott ez a felelmetes szellem kezd tért hódítani s az osztálytanító-választásokra hatást gyakorolni. Csak tessék megfigyelni a »dörgést» már ismerni kezdő némely fiatal, beválasztásra váró tanító magatartását. Nem a munkában, tehetségeinek fejlesztésében, képzettségének fokozásában, nem a tanítói sok oldalú köteleességekben való résztvételében, hanem egyes egyedül az igazgató »kegyeinek» k i m e s t e r k e d é s é b e n keresi boldogulása alapját. Hizeleg az emelyítésig: hirdeti, hogy csak egy nagy ember, egy okos ember, egy bölcs ember, egy szakember, egy befolyásos ember, egy hatalmas ember van a világon: az ő igazgatója; mellette az egész világ — »sifli». És csak

tessék megfigyelni, hogy az ily »életfilozófiát« követő fiatal emberek érdekében mily phalanxa a protektoroknak száll sikkra a választásoknál: akkor nem fogja tagadhatni senki, hogy már direktoraink diszes gárdájában is kezd helyen-közönként rést ütni az a mindent megrontó szellem, melynek odúja a tanítói igaz érdemekkel nem számoló protekció bőséges köpenye alatt van.

Ime, ezek a »protekciós rendszer« eljárási módjának azok a konkrét formái, amelyekre rámutatni szükséges, ha egészen tisztába akarunk jönni azzal az irányzattal, amely felé a f. v. tanítválasztások ügye megindult. Nem rémlátások ezek, hanem komoly jelenségek, melyekkel a közügy javát a legparányibb mértékben is szíven viselő, minden önzetlen embernek ideje korán számot kell vetnie. A f. v. tanítóóság régóta latolgatja ezt, s régóta nézi fokozódó aggodalommal a fejleményeket.

Miért nem emelte hát már fel akár kérő, akár tiltakozó szavát?

Az ezen kérdésre adott feleletében van »tanügy«-ünk »barát«-jának az a nagy tévedésre, amelyre már előzőleg céloztunk. Szerinte: azért, mivel a f. v. tanítóósága »kényesnek látja az ügyet s nincs kedve azt a saját kára árán megbolygatni.«

Ennél igaztalanabb s méltatlanabb gyanúsítást nem lehetne kigondolni a főváros hatósága ellen. Igen is, aki így gondolkozik, az gyanúsít, s a f. v. hatóságot gyanúsítja; mert kire gondolna másra, mint olyanra, akinek a részéről a tanítóóságot »kár« érhetné a »kényes« ügy »megbolygatása« miatt?!

Aki a városháza belső ügyeit közelebbről ismeri, az minden habozás nélkül visszautasítja az ily gyanúsítást; mert tudja, hogy az ügy, kárától s a tanítóóság igazi érdekeinek szenvedésétől eltekintve, épen a hatósági személyek azok, akikre a legnagyobb teher, a legrettegettebb kellemetlenség, a legkiméletlenebbül zaklató állapot az, melyet »protekciós rendszer«-nek nevez a világ. Eltekintve attól a fogalmat meghaladó zaklatástól, melynek a választásokban érdekelt hatósági személyek a protektorok és protegáltak sáskarájai részéről ki vannak téve: még a sértő feltevésektől, gyanúsító megítélésektől sem egészen kiméli még épen őket ennek az ostromló hadnak az a része, mely a »befolyás« »összeköttetés« hajókötele által sem bír a kívánt révbe jutni.

Honnan hát az az ép oly balga, mint sértő feltevés, mintha akár a hatóság általában, akár annak egyes egyénei kedvüket találnák e rájuk nézve oly bántó és kínos állapotban s megtorlásra gondolnának azokkal szemben, akik — esetleg — e helyzetből való kibontakozás okos és célszerű módjára törekednének!? Ki merné azt ép elmével feltételezni, hogy a főváros hatósága, vagy annak bármely tagja szolidaritást akarna vállalni egy oly állapottal, amilyent nemcsak a tanítóóság, nemcsak az egész magyar társadalom, de a kerek világ minden jóra való embere feltétlenül elítélendőnek, kárhuzatosnak, okvetetlenül megváltoztatandónak tart.!?

Nem, uraim! Aki a köznek használni akar, hordja helyén az eszét, tartsa gyepőn a nyelvét, s ne gondoljon, annál kevésbbé hirdessen olyasmit a melylyel gyanúsít, bánt, sért olyanokat, akik arra legkevesbbé szolgálnak rá.

Meg lehet róla győződve mindenki, hogy a főváros hatósága a protekció-hajszja károosságát ép úgy látja, érzi, ha jobban nem, mint a tanítóóság; s ha a viszonyok kényszere következtében ez a »rendszer« még is hódítani

birt, az hatóságunkra ép oly terhes nyűg, mint reánk; intéző köreink ép oly szíves-örömet valának meg a nyűgtől, mint jó magunk, csak akadna hát valami biztos mód a szabadulásra. Meg lehet győződve arról is mindenki, hogy a főváros hatósága részéről nem gáncossal, de elismeréssel fog találkozni az, — bárki legyen is, ha a tanítószág is, — aki biztos utakat, módokat tudna kijelölni e mindenkire egyaránt súlyos irányból való kibontakozásra. Az mindenesetre szükséges, hogy aki erre vállalkozni akarna, bírjon érzékkel a tárgyilagos vizsgálódásra s ne rohanjon be fütykössel oda, ahol beteget akar gyógyítani.

Tévedés tehát azt hinni, s hiba azt hirdetni, hogy a tanítószág ez úgy javítási módja felett azért nem töri a fejét, mert »kényes« természetűnek tartja. Ilyen feltevésre sem a tanítózágnak, sem másnak nincs sem oka, sem joga. Inkább hajlandók vagyunk azt hinni el, hogy a tanítószág, kényelmesebb-nek találja a csendes duzzogást, 'suttogva panaszzkodást, és a semmittevéséért kész minden felelősséget a »kényesség« örve alatt lerázni a nyakáról, mint ismerni a komoly köteleesség-teljesítést. Adja az ég, hogy e hitünkben csalatkozzunk! De mind addig, míg a magyar főváros sok száz főnyi tanítójától csupán panaszt s másokkal való, gyanúsító takaróztat tudunk hallani: addig okunk van ezt hinni és vallani.

ARISTIDES.

Az írásról s annak tanításáról.

— Értekezés. —

Az alábbiakban megkíséreljük ezen általunk kontemplált csoportosítást bemutatni, megjegyezvén, hogy érdeklődő t. kartársaink csakis úgy fogják ezen nyomott alakban feltüntetett csoportokban az összekötő kapcsolatot, az összeállítás miérettjét feltalálni, ha fáradságot nem kímélve, ezen betűalakokat előbb papírra vetik. Rövid vizsgálódás után csakhamar szemükbe ötlük az egyes csoportok betűinek mindegyikében feltalálható közös vonás, valamint az egyes csoportok egymásutánjának helyessége.

A magyar írás betűit a következő 6—6 csoportra véljük oszthatni:

a.) Kis betűk:

- I. i, (i), u, (ú, ü, ű), t;
- II. n, m, v, (w), r;
- III. e, (é), l, b, h, k;
- IV. c, o, (ó, ö, ő), a, (á), d, g, (q);
- V. j, p, y, (gy, ly, ny, ty), f;
- VI. s, z, (cz, cs, sz, zs).

b.) Nagy betűk:

- I. V, (W), U, (Ú, Ű, Ū), Z, (Zs), (Y);
- II. C, (Cz, Cs), O, (Ó, Ő, Ō), G, (Gy), (Q);
- III. I, H, J, K, (X);
- IV. T, (Ty), F, P, B, R;
- V. A, (Á), N, (Ny), M;
- VI. S, (Sz), L, (Ly), D, E, (É).

A német írásnál, mint a mely az időszerint még szintén az elemi iskola

kötelezett, tanítási tárgyai közé tartozik, a betűalakok ugyancsak 6—6 csoportra oszthatók, és pedig:

a.) Kis betűk:

- I. c, i, u, ü, (ü), m, e, (ic, ei, eu);
- II. l, b, t, f, d;
- III. j, í, (ít), í, h, ch, (th, ích);
- IV. o, (ö), a, (ä, ai, au, äu), d, g, q;
- V. r, v, w, y;
- VI. s, (ś), ş, (ş), ş, p, r

b.) Nagy betűk:

- I. D, T, S, S;
- II. O, (Ö), A, (Ä), U(U), G, Q;
- III. J, I, C;
- IV. C, Ch, L, B, R;
- V. E, (Ech), Et, R, M, N;
- VI. F, S, W, Y, Z, X.

Nos, mikor ezen csoportosítás már megtörtént, ez még nem azt jelenti, hogy a tanító immár megkezdheti minden nehézség nélkül a betűk ismeretetését, sem azt, hogy tán e csoportosítás útján már tökéletesen elérte célját. Az igazi kivétel csak most következik, s hogy ez lehetőleg sikeres legyen, gondolnia kell az előgyakorlatokra, melyek az egyes betűalakoknak alapelemei, valamint az ütemzésre is, melynek időmérete alatt ezen alkotó elemek létrejönnek.

A kellő előkészítés (értjük az általános elveket) s az érdeklődés fölbresztésének megtörténtével a tanító a megismertetendő betű részenként hozza létre az iskolai táblán, jó nagy alakban, hogy a gyermek annak minden legkisebb hajlását, nuance-át kivehesse.

A betűk ezen részenként való létrehozásának megvan a maga fontos oka; ezek a begyakorlandó betűelemek képezik az írásnak elmaradhatatlan előgyakorlatait, melyek az írástanítás sikerét nagy mértékben biztosítják.

Az előgyakorlatok által a gyermek gondolkodóvá, rendszeretővé s öntudatos íróvá válik, s a mellett, hogy általuk kezének ügyessége is nagyban előmozdittatik, biztosít másrészt arról is, hogy a gyermek az írás dolgában sohasem lesz hebehurgya hamarkodóvá, a mire különben elég hajlama volna.

Az előgyakorlatok az egyes betűknek alkotó részeit képezvén, azokat jelen alkalommal bemutatni az előzőkre való hivatkozással lehetetlennek tartjuk, magyarázatképen csupán ennyit kívánunk megjegyezni: előgyakorlat pld. az *i*-nek az alsó közép vonaltól a felső középig érő kezdő s jobbra dülő, vékony vonása, valamint az ehhez kapcsolandó *h* orógalakú vonal; előgyakorlat az *l*-nek az alsó közép vonaltól a felső vonalig s onnan vissza az alsó középig terjedő kötött vagy metszett vonala; előgyakorlat a *c*-nek balra domborodó *iv*-vonala, valamint az *o*-t képező tojás alakú vonal; továbbá az *n* betű második részét alkotó kigyóvonala; a nagybetűknél pld. az *S*-nél a betűt kezdő vékony lendülési s az annak folytatását képező hajlotl vonal stb. stb.

Meg kell továbbá jegyeznünk, hogy ezen előgyakorlatok mindig az illető megismertetendő betű, legfőlegb csoport előtt végeztessenek, mert csak úgy lesz még a kívánt hasznunk. Csupán a tanév elején üdvös ilyen magában álló kézügyesítő gyakorlatokat néhány órán át végeztetni, hogy a nagy szünet alatt sokat pihent, az írástól elszokott s nehezkesse vált kezismét belejöjjen a gyakorlatba.

És hogy e kezűgyesítési cél annál biztosabban elérhető legyen, kívánatos e gyakorlatokat eleintén egész vékonyan, tehát hajszálvonalakkal végeztetni, és csak azután engedni meg az illető vonások kellő árnyékolását. Ez eljárás különösen olyan növendékekre nézve üdvös, kiknek kezök annyira nehezkes, hogy hosszabb gyakorlat után sem képes a hajszál-és árnyékvonalak közötti különbség pontos feltüntetésére.

Az elsoroltakon kívül fontos szerepe jut még az írás tanításánál az ütemzésnek. Ennek kérdése annyira fontos, gyakoroltatása pedig annyira kívánatos, hogy megbocsáthatatlan hibát követ el az a tanító, ki azt egykedvűségből, vagy közönyből elmulasztja, szem elől téveszti. A ki azt hiszi, hogy az írás tanítása nem áll másból, mint szép betűalakok előírásából, vagy esetleg a könyvből való másolatásból, az épen olyan téves úton jár, mint pld. az, ki valakit alaposan meg akarván tanítani (!) rajzolni, a nagyobb és legnehezebb mintákat rakja folyton eléje, a nélkül, hogy őt a rajzolás elemeivel, annak fokozatos egymásutánjával megismertette volna.

Az utánzás tehát sokkal fontosabb, sokkal nagyobb horderejű kelléke az írás tanításának, semhogy azt a legcsekélyebb kicsinyítő szó és negligencia is érhetné. Mert hisz épen azon időmérték az ütem, mely alatt bizonyos vonalrészek létrehozandók, s az igazán szép és szabatos írást mi más hozná létre, mint épen ezen időmérték pontos megtartása, követése?!

Elképzelni sem tudunk olyan írást, mely nem bizonyos ütem szerint jött volna létre, melynek létrehozásához bizonyos időmértetre ne volna szükség. Ha lassú az írás, lassu az üteme, ellenben gyorsabb, ha az írás is gyors. Még a legkapkodottabb írás is bizonyos ütem szerint állhatott csak elő, mondjuk, ha úgy tetszik: kapkodott ütem szerint.

Épen ezért kell az elemi iskolában a gyermek kezét, melyben mint a tapasztalás bizonyítja nagy hajlandóság rejlik a kapkodásra, az ütemzés illetve ütemeztetés által mintegy megkötni, s féktelensége elé mintegy gátat vetni, hogy megtanuljon rendesen és szabatosan írni, a mi elérendő legfőbb célunk.

Az ütemzés egyébként a mellett, hogy változatossá is teszi a sokak által netán untatóknak (!) egyhanguaknak (!) tartott írási tanórákat, még pompás fegyelmi eszköznek is bizonyul, ha azt a tanító következetesen és czéltudatosan kezeli.

Az ütemzést vagy maga a tanító végzi, vagy egyik másik növendékével, avagy az egész osztálylyal végezteti karban. És mindegyiknek megvan a maga haszna.

Maga ütemez a tanító valamely ujonnan bemutatott betű alak begyakoroltatása alkalmával; s annak az a haszna, hogy alatta a gyermekek figyelme folyton ébren tartatik, különösen, ha a tanító ütemzés közben — akár a betű megszakításával is — többször megállapodik, s

meggyőződést szerez a gyermekek pontos és szabatos munkájáról, hogy nem irtak-e a mondottaknál többet vagy kevesebbet?

Az ütemzést egyik-másik növendékkel végeztetni azon célból kívánatos, hogy meggyőződést szerezzen a tanító arról: vajjon értenek a növények is, úgy egyenként az ütemzéshez, tudják-e azt öntudatosan ott, a hol, és úgy a hogy kell használni s egyáltalán megfelelnek-e az e tekintetben támasztható kívánalmaknak?

Végül az egész osztálylyal egyszerre ütemeztetni az egész osztálynak egyszerre való foglalkoztatása céljából ajánlatos. Csakhogy ezzel gyakran élni visszaélés volna; s a karban levő ütemeztetés csak is úgy fog céljának megfelelni, ha azt a tanító nem tekinti kényelmi eszköznek, hanem alatta lankadatlan éberséggel kíséri az osztály működését, mert ép a karban való ütemeztetés azon alkalom, hol a gyermek kellő ellenőrzés híján legtöbbit — bliccelhet. Ennek tehát elejét kell venni!

Az ütemzést — kivitele tekintetéből — az elemi iskolában 3-féle módon szokták kezelni, az írás tanításának egyes fokaihoz képest.

KONCSEK LAJOS.

(Folyt. köv.)

A hazai tanítók orsz. bizottságának működése.

— Titkári jelentés a bizottság első évi működéséről.* —

Mélyen tisztelt Nagygyűlés! — Egy esztendeje immár annak, hogy a »Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága« a nevezetes emlékü IV. egyet. tanítógyűlés közös akaratából létrejött; egy esztendeje, hogy élén áll a tanítói körzerek képviselőit, a nemzeti nevelés- és tanításügy kívánatos terjesztésének s felvirágoztatásának. A pálya, melyen a bizottság áll, s a célok, melyeknek szolgálatába szegődött, s melyeknek elérésére vállalkozott, kell, hogy ismeretesebb legyenek mindenki előtt. A ki elgondolja: mennyi ügyszeretetnek, józan tapintatnak, higgadt megfontolásnak s önzetlen munkásságnak kell meg érvényesülnie, hogy a magyar népnevelés- és tanítás ügye feljusson arra a magaslatra, mely azt hazánk jó hírnevének emelése céljából, méltán megilleti. — Ha röviden visszapillantunk a bizottság lefolyt évi működésére, jóleső megnyugvással konstatahatjuk, hogy e letűnt esztendő, ha nem is volt éppen eredmények s eseményekben gazdag, de munkásság és jóakaratu igyekezet tekintetében mindenestre mozgalmas és serény volt a bizottság részéről. Nem mulasztott el e bizottság egyetlen alkalmat se, hogy az ország tanítóinak általános érdekeit megvédje, közösfelhajtásainak kivívása céljából a szükséges lépéseket megtegye s a hol csak lehetett, állásunk reputációját emelje, fokozza. Híven és lelkiismeretesen felelt meg tehát azon intenczióknak, melyeket megalkotója, a IV. egyet. tanítógyűlés, szervezése alkalmával hozzá kötött.

Első évi munkásságának sorozatából szükségesnek tartjuk fölemlíteni a következőket:

A bizottság szervezése óta, mely m. év aug. 23-án történt, két rendes közgyűlést tartott, és pedig az elsőt m. év november hó 2-án, a másikat f. évi február hó 1-ső napján. Első alkalommal a jelenlegi tisztakar és igazgató tanács megválasztásán kívül különös figyelmet érdemel a Orsz. Bizott-

*) Felolvastattat az »Országos Bizottság« f. évi augusztus 20-án tartott nagygyűlésen, s a bizottság e jelentést köszönettel vette tudomásul. — Szerk.

ságnak György Aladár tagtárs ur által készített alapszabály-tervezete, mely ekkor került bemutatásra, s melynek végleges megállapítása későbbre halasztatott. Ugyanekkor elhatározatott, hogy a IV. egyet. tanitógyűlés határozatai, miután azokhoz már a hazai tanítótestületek is tömegesen és szakszerűen hozzászóltak, a közokt. miniszteriumhoz leendő felterjesztés előtt az igazgató-tanács foruma elé adassanak, hogy az is megtehesse rajtuk esetleges módosításait. — A február 1-jén tartott közgyűlés főtárgyát az alapszabályoknak részletes megvitatása képezte, mely munka annál könnyebben volt teljesíthető, mivel a hazai tanítóegyesületek közül — felhívás következtében — többen beküldötték arra vonatkozó megállapodásukat. Az így megvitatott és megállapított alapszabályok 3 példányban leiratván, a miniszteriumhoz haladéktalanul felterjesztettek, s azok jóváhagyott példánya f. évi július hó 12-én érkezett vissza az elnökség kezéhez. — Ugyancsak a fenti ülés alkalmával került szóba a létesítendő »Tanítók háza«-nak ügye is. Péterfy Sándor úr előadónak, e tárgyra vonatkozó elterjesztését helyeslőleg és nagy lelkesedéssel vette tudomását a közgyűlés, s elhatározta, hogy a kivitel módozatainak megállapítását az »Eötvös alap«-ra bizza.

Az igazgatótanácsi ülések két elsőjének, melyek m. évi november 23. és 30-án tartottak, legelső és főteendője volt a közokt. miniszteriumhoz felterjesztett emlékiratoknak végleges megállapítása. Időbe került, míg e többrendbeli és terjedelmes folyamodvány leirattatható; és éppen ezért azoknak benyújtása csak decz. hó 18-án történhetett meg, a nélkül azonban, hogy ez által az ügy menete a legcsekélyebb fennakadást is szenvedte volna. A tanítók anyagi helyzetének javítása és a tanítói nyugdíjtörvény revíziója tárgyában készített folyamodványokat az Országos Bizottság elnöksége személyesen adta át a mondott napon a magyar törvényhozás egyik kiváló vezérferferfiának: gr. Apponyi Albertnek, hogy azt a képviselőháznak benyujtsa, s azok támogatására őt felkérje. Az elnökség ezen eljárásának, ha más nem is, de az az erkölcsi haszna megvolt, hogy a magyar törvényhozás csarnokában a beérkezett kérvények tárgyalása alkalmával több jeles szónok emelte fel hathatós szavát a magyar néptanítói kar tarthatatlan anyagi helyzetének javítása érdekében. A többi emlékirat pedig átnyujtatott a közokt. miniszter úrnomságának, ki a legmegnyugtatóbb ígéretekkel bocsátotta el az ez ügyben járt küldöttséget. — Ugyanezen ig.-tanácsi ülés határozataiból kifolyólag nyílt felhívás intéztetett az ország hivatalos tanítótestülete — illetve egyesületeihez, mely szerint mindazon kérdésekben s ügyekben, melyek általános tanítói érdekeket érintenek, az »Országos Bizottság« — a mennyire hatásköre engedi, — készséggel ajánlkozik közbenjáról.

E nyílt felhívás nem hangzott el eredménytelenül, a mennyiben számos vidéki tanítóegyesület, nem különben egyesek is megkeresték az Orsz. Bizottság elnökséget egyik vagy másik kérelmök teljesítése céljából, s az elnökség mindenkor készséggel állott rendelkezésökre, valahányszor a tanítóság egyetemességét érintő dolgokról volt szó.

A »szébenmegyei« és »báttaszéki tanítótestület« megkeresésére terjedelmes kérvényt intézett gr. Csáky Albin ur ö nagyméltóságához, melyben a 300 frtnál nagyobb fizetésű állami és államilag segélyezett elemi felső nép és polg. valamint községi tanítók részére is a törvényben megállapított ötévi kor-

pótlék megadását kérvényezte. Ez ügyirat ime rendeltetése helyén van, s lehet, hogy csak napok kérdése, míg elintézése leérkezik, mely — tekintve az abban foglalt alapos megokolást s a közoktatási miniszternek a tanítószág iránt érzett jóindulatát, — remélhetőleg kedvező lesz.

Az »Arad vidéki tanítóegylet,« nemkülönben a »Bihar megyei tankerületi tanítóegyesület,« felhívására viszont hosszabb kérvény intéztetett a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumhoz azon czélból, hogy a bizottság vidéki tagjai a bizottsági gyűlésekre évenként háromszor használható önkézelési jegyekkel utazhassanak a fővárosba, a mennyiben a többnyire költséges utazás kiadásait szük javadalmaszásokból más szükségesek megvonása nélkül nem fedezhetik. Ezzel kapcsolatban kérelmezőleg járult az elnökség a nm. m. kir. vallás-és közokt. miniszter úr elé is, ezen alázasatos kérelmének hathatos támogatása czéljából. F. évi május hó 5-én érkezett le az erre vonatkozó miniszteri válasz, mely szerint ö nagyméltósága a kérelmet teljesithetőnek nem találta, mivel »a m. kir. államvasutak vonalain történő utazásokra a személyzet szállítására érvényben levő dijszabás alapján is már megfelelő olcsó menetdíjak állanak fenn.« Lesújtó bár e végzés, de azért elkedvelenítő korántse legyen, s melegen óhajtjuk, hogy tisztelt vidéki tagársainknak ennek daczára továbbra is nemes tulajdonuk maradjon az az őszinte lelkesedés és igazi ügyszeretet, mely öket bizottságunk működése iránt eddig is jellemezte.

F. évi pünkösöd első napjára eredetileg bizottsági gyűlést tervezett az elnökség, ettől azonban az igazgató-tanács indítványára — különös tekintettel a bizottság vidéki tagjaira — elállott, csupán igazgató-tanácsi ülést tartott, melynek elintézett tárgyai közül a következők érdemelnek említést:

A »szilágy megyei tanítótestület,« közp. bizottsága megkeresésére folyamodvány intéztetett a nm. m. kir. vallás-és közokt. miniszteriumhoz annak kieszközlése iránt, hogy a megyei tanítói közönség járásköri gyűlések alkalmával régebben is kiadatni szokott napi-és fuvardíj illetmények az állami tanítók javára folyósittassanak. E kérvényt, mely annak kellő idejében rendeltetési helyére jutott, a »Népnevelők Lapja« f. évi augusztus 20-iki száma egész terjedelmében közölte, mely lap tudvalevőleg az Orsz. Bizottság hivatalos közlönyéül választatott, s mely erkölcsi támogatásért a laptulajdonos »Népnevelők Budapesti Egyesülete« bizottságunknak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Ezen ülésből kifolyólag érdemleges intézkedés tétetett a IV. egyet. tanítógyűlés »Napló«-jának elkészítésére, illetve megsürgetése érdekében is. És mi hiszszük, hogy e terjedelmes mű, melynek összeállítása annyi gondot, tapintatot és fáradságot igényelt, s melynek késedelmes megjelenését az ügybuzgó szerkesztőn kívül álló okok idézték elő, most az egyet. tanítógyűlés évfordulóján is kellemes meglepetésben fogja részesíteni mindazokat, kik azt tagsági díjak fejében megkapják. Kivánjuk: olvassák el kedvvel s élvezettel s feledjék el mellette a késedelem-szülte nehezségeket!

Ezen említett gyűlés főtárgyát tulajdonképen P e r e s Sándor, losonci kartársunk javaslata képezte a tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása tárgyában, valamint a szt. Istvánnapi nagygyűlés tár-

gyainak megállapítása, illetve mai (aug. 20.) nagygyülésünk gondos előkészítése.

Ez alkalommal Peres Sándor tervezete tüzetesen megvitattatván, ki-
mondattott, hogy az a mai nagygyülés másik két tételével együtt kinyo-
matva, a hazai tanítótestület- ill. egyesületek mindenikének megküldendő.
Az elnökség egyttal nyílt felhívást, illetve kérelmet intézett a hazai egye-
sületekhez, hogy e tetteket saját kebelökben megvitattva, azokra vonat-
kozó határozataikat aug. 10-ig a tikárral közölni sziveskedjenek. E felhi-
vásnak nem volt ugyan meg a kellő fogantja, s ennek oka talán a nemsokára
beállott nagyszüniidőben keresendő, a mennyiben ilyenkor az egyesületek
munkálkodása is szünetelni szokott; mégis némi örömmel konstatalhatjuk,
hogy a mai napig mintegy 18 tanítóegyesület sietett e felhívásnak eleget
tenni. Véleményeiket a mennyire lehetett, hivatalos közlönyünkben ki-
vonatoltuk.

Eljutottunk tehát ügyeink menetében a mai napig, midőn az ország
tanitóságának megint alkalma nyílik fontos és közérdekű kérdések tárgya-
ban komoly és szakszerű véleményt nyilvánítani, életrevaló határozato-
kat hozni.

A felsorolt tényekből — azt hisszük, — elég világosan tűnik ki, hogy
az Országos Bizottság eddigelé a leghivebben, leglelküismeretesebben élt
rendeltetésének: hogy mindig a legnagyobb kötelességtudással karolta fel
azon ügyeket és kérdéseket, melyek a tanitóság egyetemességét általáno-
san és közelebről érdekelték. És ha szabad az eddig mutatkozott jelekből,
azon akaratéből, meleg ügyszeretéből és igazi lelkesedéséből, mely ezen
bizottságnak úgy egyes tagjait, mint annak egész összességét áthatja, a jö-
vőre is következtetnünk: úgy a legnyugodtabb lélekkel, szerény, de szilárd
határozottsággal jelezhetjük, hogy az Orsz. Bizottság, mint a magyarországi
tanitók érdekeinek ez időszerinti képviselője, a jövőben sem fog lankadást
ismerni, közönyt tanusítani oly ügyek felmerülésénél, melyek állásunk re-
putációját, jogos kívánalmaink elérését s a hazai nevelés és oktatásügy
előbbrevitelet czélozzák.

Annyi istenáldás legyen tehát ezen a jóakarató ügyekezeten, a mennyi
a munkaszeretet és lelkesedés e bizottság tagjaiban!

Budapesten, 1891. évi augusztus hó 20.-án.

KONCSEK LAJOS
titkár.

Egyesületi élet.

A »**Budapesti (budai) Tanítóegylet**« f. é. okt. 22-én tartotta meg rendes
közgyűlését Almásy János elnöklete alatt. A szép számú tagokon kívül
ott voltak a II. ker. állami nőképezde IV. éves növendékei is Thuránszky
Irénné, igazgató és Szente J. tanár vezetése mellett. Nem hagyhatjuk szó nél-
kül az érdemes igazgatónő azon dicséretes szokását, mely szerint növen-
dékeit a gyűlésre elvezeti s így őket egyrészt az egyesületi élettel ismer-
teti meg, másrészt alkalmat ad nekik, hogy az ott hallottak által gyakor-
lati ismereteiket szélesíthessék. Ily úton elérhetjük azt, hogy majdan fi-
talságunk is szerepelni fog az egyesületi életben, mert idejekorán megis-
merté azt. Különösen nőink azok, kik eddig még nagyon is visszahúzódnak
a szerepléstől, aminek természetesen nem ők az okai, hanem vezetőik.
Kedves vendégeinknek szerencsájök van oly vezetőt birni, ki őket leendő

pályájukra ez uton is előkészíti. Használják jól az alkalmat, mi csak szívesen látjuk őket körünkben s örülünk jelenlétüknek.

A gyűlésről a következőket írhatom.

V e l ö s y Lipót »A számtanítás alapja« czimen tartott szabad előadást.

Kiindult a vizsgákon tett tapasztalataiból, szölt a számtanítás terén követett hibás eljárásokról, ismertette nagyjából saját eljárását kiterjeszkedett a számtani óra beosztására, szóbeli és írásbeli számolásra, a számok iratására, a jelek elnevezésére s az irkába való iratásra. Előadásából a következő vitatételeket vonta le: A számtanítást kezdjük számlálással, de olyképpen, hogy már a legelső alkalommal ismertessük az egy, sok, kevesebb, több és semmi fogalmát. A 3 vagy 4-esnél már egyszerre ismertethetjük a négy alpmiveletet. A törtekből elegendő az I. osztályban a fél megismertetése. Az »összeadás, kivonás, szorzás, osztás« kifejezések mindenkor kerülendők. Szoktassuk a gyermeket helyes következtetésre a jelek egyformán neveztesenek el mindenütt. A mértékek, pénzek stb. rövidített iratását már e fokon elővehetjük. Az irkában való számolás gondolkodva hajtassék végre.

Hosszasan szölt hozzá E k k e r t A. tanár, ki tárgyon túl is terjeszkedvén, több praptikus fogást mutatott be. Ugy szintén M a g y a r L., ki a magasabb osztályokban használt pótkivonás ellen beszélt, mint amelyet az el. iskolás gyermek nagyon nehezen ért meg. B ö n g é r f y J. nem ért egyet az előadóval, hogy számlálással kezdi meg a tanítást. H a n g l J. bővebb részleteket várt, mely utóbbi észrevételre az előadó megjegyzi, hogy nem egy egész vezérkönyvet akart elmondani, hanem csak nagyjából ismertetni az I. osztály tananyagának kezelését.

K o n c s e k L. felolvasta a bíráló bizottságnak terjedelmes jelentését, mely szerint mind a három mű dicséretet nyert, a pályadíj azonban egyiknek sem volt odaítélhető.

Ebből kifolyólag T r á j t l e r K. indítványozza, szölitassék fel a harmadik mű írója, hajlandó volna-e munkáját a jegyzőkönyv alapján kijavítani. Ha igen, kiadható volna részere a pályadíj. M a g y a r L. hozzájárul az indítványhoz. H a n g l J. azt kívánja hogy a kérdés újra tűzessék ki. M i c h a l e c z J. egyik indítványt sem pártolja, elejteni keri az egész kérdést, mert a II. ker. iskolaszék ügyis felirt már e tárgyan a főváros tanácsához pályázat kitüzése iránt. Javasolja, hogy az egyesület e dolgot sürgetné meg. Végül abban állapodott meg a közgyűlés, hogy a kérdés visszatétetik a választmányhoz, hogy a övő közgyűlés elé javaslatot terjeszzen a további teendőkre nézve.

Az egyesülethez beküldött palatérképekről szölo jelentés megtételével V e l ö s y L. biztatván meg, azt röviden a következőkben adja elő:

Tény, hogy a térképrajzolás nagyban elősegíti a földrajzi tudományban való jártasságot, de csak úgy, ha az czéltudatosan vezettetik. A czél pedig nem más, mint az, hogy a magyarozott földterület alakja, hegylanczok, folyók, utak főbb irányja, a városok helye a gyermek elméjébe vésődjék, továbbá, hogy minél rövidebb idő alatt nagyjából v á z l a t o s a n papírra, vagy táblára vesse azt, amiről felel.

Mindez csak úgy lehetséges, ha a gyermek sajátkezüleg rajzol mindent.

Az előttünk fekvő palatérképen meg van rajzolva a világrész, vagy ország határa, egyikén a folyók, másikon hegyek irányja, városok helye, a gyermekeknek itt-ott pótolnia kell azt a keveset, ami a térképről hiányzik.

Igy a czél el nem érhető. Egy másik czél az, hogy amit egyszer leraj-

zolt a gyermek, az maradjon is meg, hogy egyrészt erről ismét eljen, másrészt, hogy a vizsgán azt bemutathassa. E czélt a palatérképek, — mint nevük is mutatja — nem szolgálják, mert a rajzolat egy véletlen semmivé teheti. A főváros kerületei pedig úgy vannak megrajzolva, hogy a gyermekeknek a nevek beírásánál egyéb dolga sem marad. — Kifogás alá esik még a térképek nagyon kicsiny volta. Igen fontos körülmény a térképek ára, egy-egy 10 kr. E szerint a III. osztályu gyermek 10 kerület, a környék és megye rajzára 1:20 frtot költene, a többi osztályban valamivel kevesebbet. — Új tagokul bejelentettek: Csath Dalma, Hermann László, Klement Lajos és Rakos István. Végül felbivja elnök a tagokat, hogy a kiosztott ifjusági iratokat minél előbb megbírálni sziveskedjenek, hogy a II. jegyzék nyilvánosságra hozhathassék. Gyűlés után a jelen voltak egy töredéke társas vacsorára ment.

REFERENS.

Könyvismertetés.

Jóegészség naptára: a magyar nép számára, az 1892 szökőévre. Az orsz. közegészségi egyesület megbízásából szerkesztette: Faragó Gyula dr., több szakférfiu közreműködésével. — Wodianer F. és fiai kiadása. Ára 30 kr.)

Végre hát egy naptár a nép számára, mely új nyomokon, új irányban indulva, nemes feladatot tűz maga elé! A nép szellemi és erkölcsi állapotát emelni, fejleszteni, mindenestre oly erény, olyan jóra való örekvés, mely napjainkban nagyon is számot tevő. Olyan harczt indít meg e most megjelent kalendáriom, mely alig ha lesz áldatlan, ha tekintetbe vesszük azon üdvös czélt, a melyre, és azon kiváló eszközt, a melylyel e felé törekszik. A közművelődést a nép művelésén kell kezdeni. Áldott jó magyar népünk — ki tagadna? — hajlandó minden szépre, jóra. Verejtékes munkája vegezével szivesörömost silabizálgat a láda fiában heverő olvasmányai között, melyek legtöbb esetben nem allanak egyébből, mint egy ósdi elrongyolt álmoskönyvből, no meg az elmaradhatatlan s leggyakrabban rémséges tartalmu kalendáriumból. Épít és nemesít-e ez utóbbi az ő jóságos kedélyén. finomítja-e romlatlan erkölceit, avagy fejleszti-e egyszerű jellemét, azok mind oly kérdések, melyekre jobb: nem felelnünk. A mely könyv azonban a hasznosat a széppel, a szükségest a jóval így tudja párosítani, a mely ment minden trágárságtól és észromboló rémhistóriáktól: azt bizvást kezébe adhatjuk azoknak, a kik részére iratott. A magyar nép annál is nagyobb hasznát veheti, mert annak a lehető megóvását czélozza e könyv. a mi mindnyájunknak legföltettebb kincse: az egészségét. Vonzó egyszerűséggel, kifogástalan jó magyarsággal megírott pompasan illusztrált cikkekészkémben mutat rá mindama körülményekre és hiányokra, melyek a nép egészségére káros befolyással lehetnek. S a tanulsága mindannyinak oly tiszta és világos, hogy még a legegyszerűbb fő is megértheti. Külömben a mely vállalat Rákosi Viktor, Gerlóczy Zsigmond dr., Csata ry Lajos dr., Csapodi István, Fodor József dr, György Aladár, Tóth Béla., Hankó Vilmos dr., Dollinger Gyula dr stb neves írók és orvosok vállain nyugszik, az elég garanciát nyujt arra nézve, hogy nemes törekvéseket szolgál, s hatását az illő körökben el nem téveszti. Kivánjuk tehát, hogy a Jóegészség Naptára a nép között minél jobban elterjedjen, s mindenki, a ki csak kezébe veszi, olvassa el — jó egészséggel!

Tisztelt vidéki kartársainkat pedig arra kérjük: terjesszék e jó könyvet ők is a nép között telhető buzgalommal, s ahol csak lehet, igyekezzenek kiszorítani az eddig amugy is ijesztően lábra kapott olynemű ponyvatermékeket!

KONDOR.

ebben a tanügy előmunkáit, szerkesztőit, hogy létesítendő közös összejövetelek alkalmával közösen állapítsák meg szakközlönyeink irányát, munkakörét; mi által a közvélemény kedvezőbb ítéletét, hathatósabb támogatását véli a tanügy munkáit számára megnyerni. El kell ismernünk: szépen hangzik ez óhajtság úgy olvasás alkalmával, s kétségtelen, hogy a jelenleg fennálló állapotok annak elérését némi képen tán indokolttá is teszik; mi azonban mégsem járulhatunk hozzá szó nélkül, mert nem vagyunk barátjai a tulhajtott idealizmusnak. Hogy a politikai, társadalmi és szépirodalmi lapok szerkesztői már rég eleget tettek eme közszükségérzetnek: talán érthető; csak hogy itt is distinguálni kell az egyes árnyalatokat. Ok a hírlapirodalomnak a szó teljes értelmében professzionátus munkásai, kik, ha működésük iránya egyben-másban tán eltérő is, egyben, egy szempont tekintetében mégis mindannyian megegyeznek, s az leplezetlenül kimondva: a munkájokért járó anyagi elismerés kedvteléséből, erre az alapra nem állhatunk. És bár egy célt szolgálunk, egy és ugyan arra törekszünk, mindama kevesek, a hányan vagyunk, azt a jogunkat, szabadságunkat, hogy munkálkodásunk rendjét és menetét magunk irányítsuk, féltve óvjuk mindenféle külső beavatkozástól. Hisz épen ezen szabad és korlátlan irány adja meg mindannyiunk munkakörének alapját: ép azért a független tanügyi sajtó érdekében nem óhajtuk az egyesülést. Kivánatos volna azonban, a minek eszméjét a felhívás is megpendíti, egy tanügyi irodalmi kör létesítése, melyben nemcsak szerkesztők, de a tanügyi irodalom művelői is részt vehetnének.

— **Hogyan írjuk a betűket?** Az orsz. közoktatási tanács nyelv- és történet-tudományi szakosztálya f. é. október 20-án tartott ülésében tárgyalta dr. Dollinger Gyula indítványát a dülő írásnak az iskolákból való kiküszöbölésére és az álló írás behozatala tárgyában. Suppán Vilmos előadó előterjesztésére a tanács kimondotta, hogy fölterjesztést tesz a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez, melyben javasolja, hogy a köztintézetekben (Ezt a tág fogalmat is a közokt. tanácsban sütötték ki? — Szerk.) a jelöltek már e tanévben az álló írásra nézve tájékoztassanak, az A B C olvasókönyvekből és füzetekből az álló írás alakjait tartalmazó kiadások rendeztessenek, azonfelül az írásnál követendő módszer általában tanulmány tárgyává tétessék és utasítások dolgoztassanak ki. (Nekünk erre csak az a megjegyzésünk, hogy az írás tanításához első sorban is nem nyelv- és történet-tudósoknak, hanem paedagógusoknak van szavuk. Azért nem is kételkedünk benne, hogy közokt. miniszterünk, mielőtt ez ügyben rendeletet bocsátana ki, nem a divergens elemekből álló közokt. tanácsot, hanem ennél illetékesebb testületet, a hazai tanítók orsz. bizottságát fogja véleményadásra felszólítani. Ajánljuk különben a kérdést a legközelebb egybegyűlő orsz. tanítói bizottság figyelmébe. — Szerk.)

— **A szatmarmegyei r. k. néptanító-egyesület** a jövő hó 5-én tartja meg évi rendes közgyűlését Szatmárt, a püspöki palota nagy termében. Kiváló jelentőséget fog kölcsönözni e gyűlésnek azon körülmény, hogy a megnyitó beszédet Meszlényi Gyula, megyés püspök fogja tartani, s hogy az egyesület egyik elhunyt tagjának: Dorogi Antal, volt szatmári tanítónak siremlékét az egyesület megkoszoruzza, mely alkalommal a megboldogult felett Jandvisits János, apát esperes, kitűnő szónok fog emlékbeszédet tartani. A gyűlés többi pontjait értekezések, gyakorlati tanítások s folyó ügyek tárgyalása töltik ki.

— **A »Népnevelők Bpesti Egyesülete«**-nek azon t. tagjait, kik tagsági díjaikat az 1890-iki s az azt megelőző évekre le nem fizették, tisztelettel felkérem, hogy hátralékaikat alulírottához (I. ker. Krisztinátéri iskola) legkésőbb november 10-ig beküldeni sziveskedjenek. Ellenkező esetben a hátralékosok névjegyzéke a tartozások behajtása céljából az egyesület ügyvédjének fog átadatni. — Hajós Mihály, h. titkár.

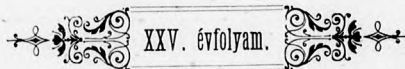
SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— **Aristides.** Lapunk megtette a maga kötelességét; a sajtó csak rámutathat a sebre, de nem áll hatalmában orvosolni a bajokat. Nézetünk szerint legjobb volna ezt a kérdést most már az egyesületi, ill. testületi működés terére vinni át — **P. K. Dunapataj.** Értekezését a bevezető rész némi módosításával közlésre alkalmasnak találtuk s a jövő hóban szándékunk megkezdeni a közlést. — **J. J. Deés.** Irodalmi rovatunkban felemlíthetjük, bővebb ismertetésébe azonban nem bocsátkozunk.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

SOMLYAY JÓZSEF.

KIADÓ:

LAMPEL RÓBERT.

(WODIANER F. ÉS FIAI.)

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész evre 4 frt, félelvre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz (Budapest, I. ker., Alkotás-
uteza 19. sz.); előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz, **LAMPEL RÓBERT**
(Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könykereskedéséhez, Budapest, Andrásy-ut 21. sz.
küldendők.

BUDAPEST, 1891.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

csász. és kir. udv. könykereskedés kiadása.